

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. Албена Вуцова

За дисертационния труд на Виктория Мирославова Маринова-Николова

на тема:

Дисонанси и перспективи при проектното управление на средствата от ЕС (2014-2020)

Представеният дисертационен труд е посветен на един изключително актуален и важен проблем, свързан с проектирането, управлението и усвояването на ресурси, предоставени чрез оперативните програми в обсега на структурните и кохезионни фондове на ЕС.

Изследователската проблемна област, към която е насочен научния интерес на Виктория Маринова-Николова е обект на дискусии и противоречиви интерпретации както у нас, така и на ниво специализирани структури на ЕК.

Избраната тематика е силно специфична и изисква задълбочен системен подход. Тези проблеми трудно се обобщават предвид тяхната специфика и многопосочност.

В дисертационния труд са използвани количествени и качествени методи, релевантни на различните структурни нива, въз основа на които е организиран текстът.

Положителните страни на работата могат да се синтезират както следва:

- Актуалност на тематиката – представен е многопластов обект, свързан с идентифициране на проблемите, предпоставящи

неритмичното и не достатъчно ефективно усвояване на средствата по СФ;

- Анализ на действащата нормативна уредба, съпроводен с релевантни предложения относно подобряването ѝ;
- Стремех към сериозна аргументация на базата на емпирика, както и опит за проникване в дълбочина на изследваната материя;
- Пилотен модел за изграждане на "Експертен екип за проекти" (Expert Team Projects – ETP) в помощ на бенефициенти, допринасящ за усъвършенстване на управлението на комплекса от дейности, свързани с разработването, реализирането и управлението на проекти, финансирани от ЕСИФ.

В разработката се съдържат интересни хипотези, тези, концептуален модел, което повишава нивото на анализа. Показано е умение да се прониква в динамиката на процесите.

Дисертационният труд е с обем от 201 страници и се състои от увод, три глави, заключение, списък на съкращенията, списък на използваните източници и литература и шест приложения. Съдържанието на главите се разделя на отделни части, в края на всяка глава са направени конкретни изводи. Основният текст съдържа 14 графики и 8 таблици. Списъкът на използваните източници се състои от 157 заглавия на български, английски език, а също и от интернет източници.

Обект на дисертационния труд е проектното управление, финансирано със средства на Европейския съюз и в частност през програмния период 2014-2020 г. Предмет на изследването са промените, които са настъпили при подготовката, реализирането и администрирането на европейските проекти в процеса на преход от миналия програмен период 2007-2013 г. към настоящия, обхващащ периода 2014-2020 г. и възможността за

повишаване на ефективността от използваните европейски структурни фондове за България.

Целта на дисертацията е да установи дали в периода 2014-2020 г., са настъпили промени при подготовката, реализирането и администрирането на европейските проекти, като следствие от прилагането на „научените уроци“, могат ли те да бъдат предпоставка за намаляване на административната тежест. На база на проведеното изследване да се предложи инструмент, чрез който да се подобрят и улеснят условията за работа по проекти, като последните кореспондират успешно с политиката за опростяване на процедурите на Европейската комисия.

За постигане на целта са дефинирани подходящо релевантни задачи.

Предложените методи - анализи и емпирично изследване са подходящи за избраната област, обект на дисертационния труд.

В увода на труда е обоснована темата, аргументирани са актуалността и практическото ѝ значение, определени са целите и задачите на дисертационния труд.

Първа глава е посветена на принципите и целите на Кохезионната политика на ЕС като инструмент на сближаване. Очертани са финансовите инструменти на тази политика за първи и втори програмен период (2007-2013 г. и 2014-2020 г). Анализирани са основните характеристики на проектното управление и финансиране - основен принцип на планиране и финансиране на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ). Направени са преглед и анализ на състоянието на България спрямо обща стратегическа рамка (ОСР) за периода 2014-2020 г. за ЕСИФ. Разгледани са механизмите за управлението и координация на фондовете по ЕСИФ.

Обобщени са основните регламенти, регулиращи политиката на сближаване през периода 2007-2013 г., като са разгледани Структурни

фондове: Европейският фонд за регионално развитие, Европейският социален фонд и Кохезионният фонд и двата специализирани фонда-Фонд за ориентиране и гарантиране на селското стопанство и Финансовият инструмент за ориентиране на рибарството – ФИОР.

Посочени са областите, в които могат да се осигурят средства от повече от един инструмент на ЕС, насочени към подпомагане постигането на целите на стратегията „Европа 2020“. Обобщено е, че тези инструменти могат да бъдат под споделено управление с държавите членки в области като правосъдие и вътрешни работи, както и под прякото управление на Комисията. Изброени и анализирани са механизмите за управление и координация на фондовете. Направен е анализ на съществуващата нормативна база.

Във втора глава са разгледани принципите на проектното управление през периода 2014-2020 г. в контекста на „Проектния цикъл“. Направен е анализ на категориите бенефициенти и дефиниране на инструментите за повишаване на техния капацитет. Изведени са „критичните места“ при подготовката, реализирането и администрирането на европейските проекти финансирани от ЕСИФ, следствие на направено проучване. Анализира се специфичният проектен подход, който се обвързва с определена система от критерии, зависещи от насочеността и обхвата на проекта. Изведени са най-често използваните критерии - равнище на капиталови и текущи разходи, изгоди/ползи за преките и косвените бенефициенти (ползватели), техническа осъществимост, социално въздействие, въздействие върху околната среда, финансова устойчивост и устойчивост на проектните резултати. Коментирана е ролята на споразумението за партньорство и ефектът му върху отделните оперативни програми. Анализиран е тематичният обхват на отделните програми, както и свързаните с това бенефициенти.

Предложени са мерките за подобряване на капацитета на бенефициентите при подготовката, реализирането и администрирането на проекти финансирани със средства от ЕС през периода 2014-2020 г- повишаване на административния капацитет; повишаване на мотивацията на служителите в системата за управление на средствата от ЕС; увеличаване на обема на заетите в звената, свързани с управлението и координацията на фондовете на ЕС.

Проведено е анкетно проучване и са идентифицирани основните „критични места“, които срещат бенефициентите при изпълнението на проекти, финансирани със средства от Европейския съюз, чрез оперативните програми. Организиран са и работни форуми за да идентифицират проблемите при различните етапи от действия на даден проектен цикъл.

В трета глава се разглежда динамизирането на процеса за намаляване на административната тежест чрез ИСУН 2020 като чрез системата се осигурява електронна комуникация между различните страни и автоматичен обмен на информация с други електронни регистри в страната. Обосновават се научно - приложни подходи и инструменти при подготовката, реализирането и администрирането на европейски проекти съфинансирани от ЕСИФ. Представя се Пилотен модел за изграждане на “Експертен екип за проекти” (Expert Team Projects – ЕТР) в помощ на бенефициенти.

Разгледана специфичната роя на Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС (ИСУН) като се акцентира върху нейното надграждане и оптимизиране до качествено ново ниво – ИСУН 2020.

Във връзка с необходимостта от усъвършенстване на капацитетът за подготовката, реализирането и администрирането на европейски проекти

от бенефициентите се поставя акцент върху начина за обучение на експертите участващи в управлението на проекти чрез придобиване на нови знания и умения за изграждане на екип.

За постигане на качествени промени в развитието на даден регион, както и подобряване процеса на планиране при подготовката на проектни предложения, идентифицирането и мобилизирането на ресурсите, разпределянето им между различните приоритети се предлага изграждането на "Експертен екип за проекти". Авторът достига до извода, че по този начин ще се намалят предпоставките за нередности, налагане на санкции и прекратяване на проекти.

Предложеният пилотен модел би могъл да се прилага при дейността на Централното координационно звено и на базата на последващ мониторинг и анализ да се установи степента на неговата приложимост в по-широк обхват. На тази база биха могли да се направят и предложения за промени в нормативната база, които да доведат до ефикасни процедури, освободени от тежестта на бюрократични изисквания.

Авторът на работата дефинира има 5 ясно изразени приноса.

1. Анализирани и диференцирани на инструментите за повишаване на капацитета на категориите са бенефициенти по проекти финансирани от ЕСИФ.

2. Идентифицирани и систематизирани са „критичните места“ при изпълнение на проекти финансирани от ЕС.

3. Структурирана е динамизацията на процеса за намаляване на административната тежест чрез Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на Европейския съюз за програмния период 2014 – 2020 г. (ИСУН 2020).

4. Селектирана е съвкупността от управленски подходи и набор от приложно-ориентирани управленски инструменти, насочени към развитие и усъвършенстване на процеса на подготовката, реализирането и администрирането на проекти финансирани от ЕС.

5. Разработен и предложен е Пилотен модел за изграждане на “Експертен екип за проекти” (Expert Team Projects – ETP).

От посочените приноси приемам три основни такива.

Към представената работа могат да се направят някои забележки:

- Теоретичната част на работата има доста общ характер, което създава известни проблеми при извеждане на емпирични стратегии;
 - В първа глава е обърнато много бегло внимание на оценъчния процес, който е една от основните проблемни точки на този вид проекти
 - Не са посочени два много важни идитивини допълващи механизми – Швейцарският механизъм и Норвежкият механизъм
 - Не коментиран и фондът NOVEC , който същи допълва палитрата на останалите механизми.
- Във втора глава се наблюдава системна некоректност по отношение на систематизиране на бенефициентите- в същност те всички са институционални (в много редки случаи има физически лица преки бенефициенти, обикновено са опосредствени), би трябвало да са раздялат на публични и частни и на второ ниво категоризирани допълнително.
- По отношение на препоръките за преодоляване на критични места- препоръка 2.3.7., касаещо увеличаване на периода за възнажраждане на екипа е доста не реална. В общо европейската

практика само един инструмент прилага това и то в много по- къс срок.

- По отношение на изискванията на евентуалните експерти към експертния екип, то липсват две важни условия- липса на дублиране на дейността му, с друга допълнителна или основна такава, както и изискване за ротационност на определен период.
- В емпиричната част на изследването съдържащата се информация има известни дефицити;
- На места текстовете се ненужно нарративни и биха могли да бъдат прецизирани;

Тези забележки не намаляват по никакъв начин достойнствата на представения за рецензиране дисертационен труд.

Бих искала да задам на докотрантката следните въпроси:

Въпрос 1. Как ще коментира съотношението на институционално и проектно финансиране в България?

Въпрос 2 : Считате ли, че постигането на заложените индикатори е могат да послужат като ex post оценка?

Въпрос 3 : Каква друга форма на решение за набавяне липсващи оборотни средства можете да предложите?

Въпрос 4. Считате ли, че наличието Комитет по наблюдение към всяка ОП е най- удачната форма при вземане на решение.? Каква е ефективността на подобен вид структура в новите страни членки ?

Изследователските качества на труда на Виктория Маринова-Николова, научните приноси, неговите евристични качества ми дават основание да предложа с пълна убеденост да ѝ бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност

„Организация и управление извън сферата на материалното производство”, професионално направление 3.8. „Икономика“.

30 юни 2017

проф. Албена Вуцова